

TER BESLUITVORMING

Aan: MPVO

Voortgezet Onderwijs

Van

5.1.2.e

T +5.1.2.e

Datum

16 augustus 2022

Referentie

33789346

Bijlagen

1. Concept Kamerbrief

nota

NtB - Concept Kamerbrief moties staatsexamen en
beslispunt financiële dekking

Aanleiding

N.a.v. de motie Van Meenen c.s. heeft de examenketen onderzocht of het mogelijk is om herkansingen te bieden aan deelcertificaatkandidaten uit het vso. In bijgaande brief informeert u de Kamer over de uitkomsten van deze analyse en uw besluit om naar aanleiding hiervan diplomakandidaten de komende jaren een extra herkansing te geven. U informeert de Kamer ook over de uitvoering van de motie Van Meenen c.s. over een duimregeling voor staatsexamenkandidaten in 2023.

U ontvangt deze brief in concept omdat met de uitvoering van de in de brief genoemde maatregelen kosten gepaard gaan. In deze nota wordt hiervoor een dekkingsvoorstel gedaan. Daarnaast willen we deze brief, indien u daarmee akkoord gaat, ambtelijk bespreken met de sectororganisaties uit het vso voordat deze wordt verzonden aan de Tweede Kamer.

Geadviseerd besluit

- Gaat u akkoord met het hieronder beschreven dekkingsvoorstel voor de extra herkansing en de duimregeling voor diplomakandidaten?
- Gaat u akkoord met het bespreken van de hoofdlijnen van deze brief met sectororganisaties uit het vso, voorafgaand aan de verzending hiervan aan de Tweede Kamer?

Kernpunten

- Uit de analyse blijkt dat, met inachtneming van een aantal randvoorwaarden, herkansingen voor deelcertificaatkandidaten uit het vso uitvoerbaar zijn.
- Het bieden van herkansingen aan deze doelgroep kent echter wel significante risico's en heeft gevolgen voor aanpalende trajecten. De examenketen stelt daarom een alternatief voor.
- Dit alternatief omvat:
  - Een extra herkansing voor diplomakandidaten in 2023 en daarna, tot aan het moment dat herkansingen voor deelcertificaatkandidaten op verantwoorde wijze gerealiseerd kunnen worden.
  - Uitvoering geven aan de motie Van Meenen c.s. inzake de duimregeling, waarmee diplomakandidaten van het staatsexamen in 2023 recht hebben op de toepassingen van de duimregeling.
  - Uitvoering van de Verbeteragenda staatsexamen vo, met een prioritering van het vso.

- De verwachte kosten voor de examenketen (DUO) voor de uitvoering van de extra herkansing voor diplomakandidaten bedragen ca. € 3,5 mln. per jaar vanaf 2023. Onder de toelichting wordt een dekkingsvoorstel gedaan.

Datum
16 augustus 2022

Toelichting

Analyse uitvoerbaarheid CvTE en DUO

In de afgelopen maanden heeft de examenketen gewerkt aan een analyse van de uitvoerbaarheid. De keten constateert dat het uitvoerbaar is om herkansingen te bieden aan deelcertificaatkandidaten uit het vso in 2023 maar dat het de voorkeur heeft om dit niet al in 2023 te implementeren. Dit vanwege de significante risico's en gevolgen die hiermee gepaard gaan.

Allereerst is belangrijk om te vermelden dat de analyse van het CvTE zich, conform de tekst in de motie, heeft beperkt tot het analyseren van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten uit het vso. Andere deelcertificaatkandidaten van het staatsexamen kunnen niet worden bediend, gelet op de beschikbare capaciteit. Het CvTE is van mening dat hiermee een oneigenlijk onderscheid zou ontstaan tussen verschillende groepen kandidaten. Tegelijkertijd constateert het College ook dat zonder deze afbakening van de doelgroep er geen sprake kan zijn van een uitbreiding van de herkansingsmogelijkheden. In de motie wordt overigens ook gevraagd naar herkansingen voor deelcertificaatkandidaten van het vavo. Dit is niet nodig omdat deze kandidaten van het vavo al kunnen herkansen.

Risico's

Het belangrijkste risico voor de uitvoering van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten is het werven van voldoende personeel om deze extra werkzaamheden uit te voeren. Zowel het werven van extra examenbetrokkenen (zoals examinatoren), als het werven, inwerken en huisvesten van uitvoerend personeel (bij DUO) is een grote uitdaging. CvTE en DUO lopen er hier tegenaan dat er krapte is op de arbeidsmarkt. Het CvTE kan niet garanderen dat er voldoende examinatoren beschikbaar zullen zijn voor de uitvoering van de herkansingen.

DUO signaleert ook risico's op het terrein van de systemen en processen die nodig zijn voor de uitvoering van de examens. Zo loopt de hoognodige modernisering (vervangen van zeer verouderde systemen) van ICT-systemen vertraging op en vormen de aanpassingen een risico voor de continuïteit van de examens. Als er door deze aanpassingen onverhoopt storingen ontstaan in de systemen heeft dit namelijk direct impact hebben op zaken als het inplannen, afnemen en verwerken van examens.

Andere risico's zijn onder meer:

- Risico dat er niet voldoende examenlocaties worden gevonden
- Risico op aanzuigende werking, zowel binnen de vso-doelgroep als daarbuiten. Deelcertificaatkandidaten buiten de vso-doelgroep zullen zich mogelijk benadeeld voelen omdat voor hen geen herkansingsmogelijkheid wordt gecreëerd.

Gevolgen

Indien er in 2023 herkansingen zouden worden geboden aan deelcertificaatkandidaten dan zou dit grote gevolgen hebben voor de uitvoering van de Verbeteragenda staatsexamen. Er zou vrijwel geen voortgang op de acties uit de agenda kunnen worden gemaakt omdat deze acties een beroep doen op dezelfde mensen en systemen die voor de herkansingen (en alle staatsexamens) nodig zijn.

Datum
16 augustus 2022

Alternatief: herkansing voor diplomakandidaten

Gelet op bovenstaande risico's en gevolgen heeft de examenketen voorgesteld om kandidaten op een andere wijze te compenseren voor de gevolgen van corona dan in de motie beschreven. In plaats van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten wordt er de komende jaren een extra herkansing geboden aan diplomakandidaten. Deze regeling duurt in ieder geval totdat er op verantwoorde wijze herkansingen aan deelcertificaatkandidaten kunnen worden geboden (naar verwachting zal dit enkele jaren in beslag nemen). Dit is onderdeel van de Verbeteragenda staatsexamen vo (zie hieronder).

De uitgebreide herkansingsmogelijkheid werkt als volgt:

- Staatsexamenkandidaten die in 2023 (en de daaropvolgende jaren, totdat er herkansingen kunnen worden geboden aan alle certificaatkandidaten) opgaan voor een diploma en in eerste instantie niet geslaagd zijn, krijgen het recht op het herkansen van alle (of enkele) onderdelen van maximaal twee vakken uit het jaar waarin ze opgaan voor het diploma mits zij door middel van een herkansing alsnog kunnen slagen. Met onderdelen wordt bedoeld: centraal examen, mondeling college-examen, schriftelijk college-examen en praktisch college-examen. Kandidaten die in aanmerking komen voor een herkansing krijgen altijd de mogelijkheid om alle onderdelen van twee vakken te herkansen. Ook als zij met het herkansen van één vak zouden kunnen slagen (continuering van de huidige regel). In 2023 wordt de duimregeling eerst toegepast om te bepalen of de kandidaat met alleen een duimregeling kan slagen, in dat geval mag er niet worden herkanst (net als in 2021 en 2022).
- Herkansingen vinden plaats voor 1 oktober, om de kandidaat in staat te stellen in het betreffende jaar deel te nemen aan een vervolgopleiding.

Uitvoering motie Van Meenen inzake duimregeling

In de brief kondigt u aan uitvoering te geven aan de motie Van Meenen c.s. Deze motie verzoekt de regering staatsexamenkandidaten, inclusief vso-leerlingen, in 2023 recht te geven op de duimregeling, waarbij met terugwerkende kracht een duim gelegd kan worden op een resultaat uit 2020, 2021 of 2022, als zij op die manier hun diploma kunnen halen.¹ Concreet betekent uitvoering van de motie dat de duimregeling wordt toegepast als er een resultaat uit 2020, 2021 of 2022 wordt ingebracht dat bij de uitslagbepaling wordt betrokken. Als juist een resultaat uit de coronajaren geduimd moet worden om te kunnen slagen, dan mag dat. Kernvakken kunnen, net als in 2021 en 2022, niet geduimd worden.

De motie beperkt zich specifiek tot staatsexamenkandidaten. Een besluit over eventuele examenmaatregelen in 2023 voor alle leerlingen volgt op een later

---

¹ Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 510

moment in het najaar, na een analyse van de examenresultaten en vaardigheidsontwikkeling van het afgelopen examenjaar.

Datum
16 augustus 2022

Verbeteragenda staatsexamen

Een belangrijk voordeel van het alternatief dat de examenketen heeft voorgesteld is dat er ruimte overblijft in de uitvoering voor het oppakken van de projecten uit de Verbeteragenda staatsexamen. Al een aantal jaar is met de Kamer gesproken over de belastbaarheid van het staatsexamen en het feit dat de uitvoeringsgrenzen van het huidige staatsexamensysteem zijn bereikt. Het aantal kandidaten is in de afgelopen jaren fors toegenomen, met name vanuit het vso. Dit heeft geleid tot meer complexiteit, omdat de examinering van deze groep vraagt om maatwerk. Het huidige systeem is niet flexibel genoeg om deze stijging goed op te vangen.

Het is daarom meer dan noodzakelijk dat het staatsexamen toekomstbestendig wordt gemaakt. Met de verbeteragenda, die in november 2021 is gepresenteerd, wordt ingezet op twee doelen: 1) het vernieuwen van het systeem om te zorgen voor meer capaciteit en flexibiliteit en 2) betere aansluiting bij de vso-doelgroep. De Verbeteragenda staatsexamen bestaat uit drie lijnen:

1. Flexibeler staatsexamensysteem dat meer aankan.
O.a. het uitbreiden van de examinatoren-pool, het spreiden van examens over het jaar, het versnellen van proces van examen tot cijfer
2. Versterken aansluiten staatsexamen op vso-doelgroep
O.a. het verkennen van alternatieve afnamevormen van de examens en het stimuleren van optimale voorbereiding op de college-examens
3. Uitvoeringsconsequenties in beeld
Meer inzicht in de examencijfers van staatsexamenkandidaten en het in beeld brengen van de uitvoeringsconsequenties van de verbeteragenda.

Ook veel van de door de Kamer gewenste verbeteringen, zoals het eerder bekend maken van de resultaten aan staatsexamenkandidaten, kunnen met behulp van de projecten uit de verbeteragenda, op incrementele wijze, worden bereikt. Voor een verantwoorde invoering van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten zijn deze projecten ook van belang, bijvoorbeeld het spreiden van de college-examens over het jaar heen en het onder de loep nemen van de vergoedingen en aanstellingen van examenbetrokkenen zodat hier meer van kunnen worden geworven. In de brief worden de belangrijkste projecten nader toegelicht. In 2022 en 2023 zullen de meeste projecten zich focussen op het doen van onderzoek in de examenpraktijk en het maken van implementatievoorstellen. Eind 2022 willen we de Kamer via een voortgangsrapportage nader informeren over de planning voor de verbeteragenda en inzichtelijk maken wanneer de eerste resultaten kunnen worden verwacht.

Dekkingsvoorstel

- De verwachte kosten voor de examenketen voor de uitvoering van de extra herkansing voor diplomakandidaten bedragen ca. € 3,5 mln. per jaar vanaf 2023. Deze kosten lopen tot het moment dat er een structurele oplossing is voor het bieden van herkansingen aan deelcertificaatkandidaten. Met het inzetten van de duimregeling zijn weinig tot geen aanvullende kosten gemoeid. Voor deze

beleidsintensivering dient dekking gevonden te worden op de eigen begroting.

Datum
16 augustus 2022

- Gaat u akkoord met het dekken van de kosten voor de extra herkansing voor diplomakandidaten (€3,5 mln. vanaf 2023) uit de 'regeling voorkomen onnodig zittenblijven' (lente- en zomerscholen). Op basis van de realisatie in 2021 en 2022 zou het subsidieplafond voor 2023 met minimaal €3,5 mln. verlaagd kunnen worden. Deze middelen kunnen dan worden ingezet voor de extra kosten rond de staatsexamens. Vanaf 2024 loopt de 'regeling voorkomen onnodig zittenblijven' af en betreft dit vrij inzetbare ruimte. Deze dekking gaat ten koste van de in eerdere nota's genoemde ombuigingsruimte van € 9 mln. Er resteert dan nog €5,5 mln. ruimte.
- De afstemming met FIN over deze motie/Kamerbrief, inclusief dekking, loopt nog. De definitieve versie van de Kamerbrief zal afgestemd worden met FIN.

TER BESLUITVORMING

Aan: MPVO

Voortgezet Onderwijs

Van

5.1.2.e

T5.1.2.e

Datum

16 augustus 2022

Referentie

33789346

Bijlagen

1. Concept Kamerbrief

nota

NtB - Concept Kamerbrief moties staatsexamen en
beslispunt financiële dekking

Aanleiding

N.a.v. de motie Van Meenen c.s. heeft de examenketen onderzocht of het mogelijk is om herkansingen te bieden aan deelcertificaatkandidaten uit het vso. In bijgaande brief informeert u de Kamer over de uitkomsten van deze analyse en uw besluit om naar aanleiding hiervan diplomakandidaten de komende jaren een extra herkansing te geven. U informeert de Kamer ook over de uitvoering van de motie Van Meenen c.s. over een duimregeling voor staatsexamenkandidaten in 2023.

U ontvangt deze brief in concept omdat met de uitvoering van de in de brief genoemde maatregelen kosten gepaard gaan. In deze nota wordt hiervoor een dekkingsvoorstel gedaan. Daarnaast willen we deze brief, indien u daarmee akkoord gaat, ambtelijk bespreken met de sectororganisaties uit het vso voordat deze wordt verzonden aan de Tweede Kamer.

Frédéric LBVSU

Geadviseerd besluit

- Gaat u akkoord met het hieronder beschreven dekkingsvoorstel voor de extra herkansing en de duimregeling voor diplomakandidaten?
- Gaat u akkoord met het bespreken van de hoofdlijnen van deze brief met sectororganisaties uit het vso, voorafgaand aan de verzending hiervan aan de Tweede Kamer?

Ook (in een later stadium) afstemmen met Van Meenen!

Kernpunten

- Uit de analyse blijkt dat, met inachtneming van een aantal randvoorwaarden, herkansingen voor deelcertificaatkandidaten uit het vso uitvoerbaar zijn.
- Het bieden van herkansingen aan deze doelgroep kent echter wel significante risico's en heeft gevolgen voor aanpalende trajecten. De examenketen stelt daarom een alternatief voor.
- Dit alternatief omvat:
  - Een extra herkansing voor diplomakandidaten in 2023 en daarna, tot aan het moment dat herkansingen voor deelcertificaatkandidaten op verantwoorde wijze gerealiseerd kunnen worden.
  - Uitvoering geven aan de motie Van Meenen c.s. inzake de duimregeling, waarmee diplomakandidaten van het staatsexamen in 2023 recht hebben op de toepassingen van de duimregeling.
  - Uitvoering van de Verbeteragenda staatsexamen vo, met een prioritering van het vso.

gang afstemming starten en mij daarbij updates

5.1.2.e

- De verwachte kosten voor de examenketen (DUO) voor de uitvoering van de extra herkansing voor diplomakandidaten bedragen ca. € 3,5 mln. per jaar vanaf 2023. Onder de toelichting wordt een dekkingsvoorstel gedaan.

Datum
16 augustus 2022

Toelichting

Analyse uitvoerbaarheid CvTE en DUO

In de afgelopen maanden heeft de examenketen gewerkt aan een analyse van de uitvoerbaarheid. De keten constateert dat het uitvoerbaar is om herkansingen te bieden aan deelcertificaatkandidaten uit het vso in 2023 maar dat het de voorkeur heeft om dit niet al in 2023 te implementeren. Dit vanwege de significante risico's en gevolgen die hiermee gepaard gaan.

Allereerst is belangrijk om te vermelden dat de analyse van het CvTE zich, conform de tekst in de motie, heeft beperkt tot het analyseren van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten uit het vso. Andere deelcertificaatkandidaten van het staatsexamen kunnen niet worden bediend, gelet op de beschikbare capaciteit. Het CvTE is van mening dat hiermee een oneigenlijk onderscheid zou ontstaan tussen verschillende groepen kandidaten. Tegelijkertijd constateert het College ook dat zonder deze afbakening van de doelgroep er geen sprake kan zijn van een uitbreiding van de herkansingsmogelijkheden. In de motie wordt overigens ook gevraagd naar herkansingen voor deelcertificaatkandidaten van het vavo. Dit is niet nodig omdat deze kandidaten van het vavo al kunnen herkansen.

Risico's

Het belangrijkste risico voor de uitvoering van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten is het werven van voldoende personeel om deze extra werkzaamheden uit te voeren. Zowel het werven van extra examenbetrokkenen (zoals examinatoren), als het werven, inwerken en huisvesten van uitvoerend personeel (bij DUO) is een grote uitdaging. CvTE en DUO lopen er hier tegenaan dat er krapte is op de arbeidsmarkt. Het CvTE kan niet garanderen dat er voldoende examinatoren beschikbaar zullen zijn voor de uitvoering van de herkansingen.

DUO signaleert ook risico's op het terrein van de systemen en processen die nodig zijn voor de uitvoering van de examens. Zo loopt de hoognodige modernisering (vervangen van zeer verouderde systemen) van ICT-systemen vertraging op en vormen de aanpassingen een risico voor de continuïteit van de examens. Als er door deze aanpassingen onverhoopt storingen ontstaan in de systemen heeft dit namelijk direct impact hebben op zaken als het inplannen, afnemen en verwerken van examens.

Andere risico's zijn onder meer:

- Risico dat er niet voldoende examenlocaties worden gevonden
- Risico op aanzuigende werking, zowel binnen de vso-doelgroep als daarbuiten. Deelcertificaatkandidaten buiten de vso-doelgroep zullen zich mogelijk benadeeld voelen omdat voor hen geen herkansingsmogelijkheid wordt gecreëerd.

Gevolgen

Indien er in 2023 herkansingen zouden worden geboden aan deelcertificaatkandidaten dan zou dit grote gevolgen hebben voor de uitvoering van de Verbeteragenda staatsexamen. Er zou vrijwel geen voortgang op de acties uit de agenda kunnen worden gemaakt omdat deze acties een beroep doen op dezelfde mensen en systemen die voor de herkansingen (en alle staatsexamens) nodig zijn.

Datum
16 augustus 2022

Alternatief: herkansing voor diplomakandidaten

Gelet op bovenstaande risico's en gevolgen heeft de examenketen voorgesteld om kandidaten op een andere wijze te compenseren voor de gevolgen van corona dan in de motie beschreven. In plaats van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten wordt er de komende jaren een extra herkansing geboden aan diplomakandidaten. Deze regeling duurt in ieder geval totdat er op verantwoorde wijze herkansingen aan deelcertificaatkandidaten kunnen worden geboden (naar verwachting zal dit enkele jaren in beslag nemen). Dit is onderdeel van de Verbeteragenda staatsexamen vo (zie hieronder).

De uitgebreide herkansingsmogelijkheid werkt als volgt:

- Staatsexamenkandidaten die in 2023 (en de daaropvolgende jaren, totdat er herkansingen kunnen worden geboden aan alle certificaatkandidaten) opgaan voor een diploma en in eerste instantie niet geslaagd zijn, krijgen het recht op het herkansen van alle (of enkele) onderdelen van maximaal twee vakken uit het jaar waarin ze opgaan voor het diploma mits zij door middel van een herkansing alsnog kunnen slagen. Met onderdelen wordt bedoeld: centraal examen, mondeling college-examen, schriftelijk college-examen en praktisch college-examen. Kandidaten die in aanmerking komen voor een herkansing krijgen altijd de mogelijkheid om alle onderdelen van twee vakken te herkansen. Ook als zij met het herkansen van één vak zouden kunnen slagen (continuering van de huidige regel). In 2023 wordt de duimregeling eerst toegepast om te bepalen of de kandidaat met alleen een duimregeling kan slagen, in dat geval mag er niet worden herkanst (net als in 2021 en 2022).
- Herkansingen vinden plaats voor 1 oktober, om de kandidaat in staat te stellen in het betreffende jaar deel te nemen aan een vervolgopleiding.

Uitvoering motie Van Meenen inzake duimregeling

In de brief kondigt u aan uitvoering te geven aan de motie Van Meenen c.s. Deze motie verzoekt de regering staatsexamenkandidaten, inclusief vso-leerlingen, in 2023 recht te geven op de duimregeling, waarbij met terugwerkende kracht een duim gelegd kan worden op een resultaat uit 2020, 2021 of 2022, als zij op die manier hun diploma kunnen halen.¹ Concreet betekent uitvoering van de motie dat de duimregeling wordt toegepast als er een resultaat uit 2020, 2021 of 2022 wordt ingebracht dat bij de uitslagbepaling wordt betrokken. Als juist een resultaat uit de coronajaren geduimd moet worden om te kunnen slagen, dan mag dat. Kernvakken kunnen, net als in 2021 en 2022, niet geduimd worden.

De motie beperkt zich specifiek tot staatsexamenkandidaten. Een besluit over eventuele examenmaatregelen in 2023 voor alle leerlingen volgt op een later

---

¹ Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 510

moment in het najaar, na een analyse van de examenresultaten en vaardigheidsontwikkeling van het afgelopen examenjaar.

Datum
16 augustus 2022

Verbeteragenda staatsexamen

Een belangrijk voordeel van het alternatief dat de examenketen heeft voorgesteld is dat er ruimte overblijft in de uitvoering voor het oppakken van de projecten uit de Verbeteragenda staatsexamen. Al een aantal jaar is met de Kamer gesproken over de belastbaarheid van het staatsexamen en het feit dat de uitvoeringsgrenzen van het huidige staatsexamensysteem zijn bereikt. Het aantal kandidaten is in de afgelopen jaren fors toegenomen, met name vanuit het vso. Dit heeft geleid tot meer complexiteit, omdat de examinering van deze groep vraagt om maatwerk. Het huidige systeem is niet flexibel genoeg om deze stijging goed op te vangen.

Het is daarom meer dan noodzakelijk dat het staatsexamen toekomstbestendig wordt gemaakt. Met de verbeteragenda, die in november 2021 is gepresenteerd, wordt ingezet op twee doelen: 1) het vernieuwen van het systeem om te zorgen voor meer capaciteit en flexibiliteit en 2) betere aansluiting bij de vso-doelgroep.

De Verbeteragenda staatsexamen bestaat uit drie lijnen:

1. Flexibeler staatsexamensysteem dat meer aankan.
O.a. het uitbreiden van de examinatoren-pool, het spreiden van examens over het jaar, het versnellen van proces van examen tot cijfer
2. Versterken aansluiten staatsexamen op vso-doelgroep
O.a. het verkennen van alternatieve afnamevormen van de examens en het stimuleren van optimale voorbereiding op de college-examens
3. Uitvoeringsconsequenties in beeld
Meer inzicht in de examencijfers van staatsexamenkandidaten en het in beeld brengen van de uitvoeringsconsequenties van de verbeteragenda.

Ook veel van de door de Kamer gewenste verbeteringen, zoals het eerder bekend maken van de resultaten aan staatsexamenkandidaten, kunnen met behulp van de projecten uit de verbeteragenda, op incrementele wijze, worden bereikt. Voor een verantwoorde invoering van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten zijn deze projecten ook van belang, bijvoorbeeld het spreiden van de college-examens over het jaar heen en het onder de loep nemen van de vergoedingen en aanstellingen van examenbetrokkenen zodat hier meer van kunnen worden geworven. In de brief worden de belangrijkste projecten nader toegelicht. In 2022 en 2023 zullen de meeste projecten zich focussen op het doen van onderzoek in de examenpraktijk en het maken van implementatievoorstellen. Eind 2022 willen we de Kamer via een voortgangsrapportage nader informeren over de planning voor de verbeteragenda en inzichtelijk maken wanneer de eerste resultaten kunnen worden verwacht.

Dekkingsvoorstel

- De verwachte kosten voor de examenketen voor de uitvoering van de extra herkansing voor diplomakandidaten bedragen ca. € 3,5 mln. per jaar vanaf 2023. Deze kosten lopen tot het moment dat er een structurele oplossing is voor het bieden van herkansingen aan deelcertificaatkandidaten. Met het inzetten van de duimregeling zijn weinig tot geen aanvullende kosten gemoeid. Voor deze

beleidsintensivering dient dekking gevonden te worden op de eigen begroting.

- Gaat u akkoord met het dekken van de kosten voor de extra herkansing voor diplomakandidaten (€3,5 mln. vanaf 2023) uit de 'regeling voorkomen onnodig zittenblijven' (lente- en zomerscholen). Op basis van de realisatie in 2021 en 2022 zou het subsidieplafond voor 2023 met minimaal €3,5 mln. verlaagd kunnen worden. Deze middelen kunnen dan worden ingezet voor de extra kosten rond de staatsexamens. Vanaf 2024 loopt de 'regeling voorkomen onnodig zittenblijven' af en betreft dit vrij inzetbare ruimte. Deze dekking gaat ten koste van de in eerdere nota's genoemde ombuigingsruimte van € 9 mln. Er resteert dan nog €5,5 mln. ruimte.
- De afstemming met FIN over deze motie/Kamerbrief, inclusief dekking, loopt nog. De definitieve versie van de Kamerbrief zal afgestemd worden met FIN.

Datum
16 augustus 2022

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Voortgezet Onderwijs

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

5.1.2.e

T 5.1.2.e

5.1.2.e@minocw.nl

Onze referentie

33774534

Bijlagen

Datum

Betreft **CONCEPT** - Uitvoering moties staatsexamen

In mijn brief van 16 februari jl. over de toezeggingen gedaan bij het commissiedebat over examens in het voortgezet onderwijs heb ik uw Kamer toegezegd om u voor de zomer te informeren over de mogelijkheden om herkansingen te realiseren voor deelcertificaatkandidaten van het staatsexamen. Dit naar aanleiding van de motie Van Meenen c.s. over herkansingen voor deelcertificaatkandidaten in het vso.¹ In deze brief ga ik in op de uitkomsten van de analyse hiernaar, evenals op de motie Van Meenen c.s. inzake de duimregeling voor staatsexamenkandidaten in 2023.²

Herkansingen

Zoals ik in het debat van 26 januari aan uw Kamer heb toegezegd, heb ik mij de afgelopen periode tot het uiterste ingespannen om de uitvoering van beide moties mogelijk te maken. Om zeker te weten dat we het maximale realiseren voor kandidaten heeft de analyse en daarmee deze brief iets langer de tijd gevraagd dan voorzien.

Het doel van de motie Van Meenen c.s. is om deelcertificaatkandidaten middels een herkansing te compenseren voor de gevolgen van corona op hun onderwijs. Voor de zomer heeft het CvTE laten weten dat de uitvoering van deze motie echter grote druk op de examenketen zou betekenen omdat het aantal af te nemen staatsexamens fors zou toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Hiermee zouden onverantwoorde risico's voor de continuïteit van de examens ontstaan. Na een grondige analyse en goed overleg met de examenketen, het CvTE en DUO, heb ik daarom besloten om diplomakandidaten van het staatsexamen de komende jaren een extra herkansing te bieden en de komende jaren te werken aan een permanente oplossing voor herkansingen voor deelcertificaatkandidaten. Hiermee hebben deelcertificaatkandidaten in het examenjaar dat zij opgaan voor het diploma (en dus op dat moment diplomakandidaat worden) twee herkansingen in plaats van één herkansing³, in

Suggestie: meer
bedoelend maken. Dit
betekent een 8-maand
mogelijke examenkand.
i/v ... kwad. en
2022/23 examinatoren etc.
... etc.

¹ Kamerstukken II, 2020-21, 35570-VIII nr. 188

² Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 510

³ Met herkansen wordt hier bedoeld: (van in dat examenjaar afgelegde vakken) maximaal alle onderdelen van twee vakken herkansen in plaats van de normale regeling van maximaal twee onderdelen van één of twee vakken.

ieder geval tot aan het moment dat een permanente oplossing is gevonden. Het doel van de motie om kandidaten te compenseren voor de gevolgen van de coronapandemie bereiken we hiermee, zij het op een andere wijze dan in de motie beoogd. Door kandidaten op deze manier te compenseren zorgen we er ook voor dat er in de uitvoering ruimte overblijft om de acties uit de Verbeteragenda staatsexamen vo⁴ uit te voeren. Het zoeken naar een oplossing waarmee op een uitvoerbare wijze herkansingen voor deelcertificaatkandidaten geboden kunnen worden is onderdeel van deze agenda. Er wordt door de examenketen de komende tijd middels onderzoeken in de examenpraktijk hard gewerkt aan het uitvoeren van de agenda en het vso wordt hierbij prioriteit gegeven. Hieronder ga ik nader in op wat dit concreet betekent.

Onze referentie
33774534

Motie over staatsexamenkandidaten in 2023 recht geven op de duimregeling

Naast de toekomstige structurele herkansingsmogelijkheid voor deelcertificaatkandidaten wil ik de groep deelcertificaatkandidaten compenseren voor de uitdagingen waarmee zij geconfronteerd werden tijdens de coronajaren in de afronding van hun deelcertificaten. Ik bied deze groep kandidaten compensatie door uitvoering te geven aan de motie Van Meenen c.s. waarin de regering verzocht wordt staatsexamenkandidaten, inclusief vso-leerlingen, in 2023 recht te geven op de duimregeling, waarbij met terugwerkende kracht een duim gelegd kan worden op een resultaat uit 2020, 2021 of 2022, als zij op die manier hun diploma kunnen halen.⁵ Dit is onafhankelijk van besluitvorming over eventuele coronamaatregelen in 2023. Staatsexamenkandidaten komen in aanmerking voor deze regeling als zij een resultaat hebben behaald in 2020, 2021 of 2022 en dit resultaat betrekken bij de uitslagbepaling in 2023. Ze mogen in dat geval de resultaten van één vak, niet zijnde een kernvak, buiten beschouwing laten bij het bepalen van de uitslag, ook als dit een vak van voor 2020 of uit 2023 betreft.⁶

aan het vso
en kan experimenteren
dat examenkandidaten
ifv onderzoeken!

Verbeteragenda staatsexamen vo

In de brief van mijn ambtsvoorganger van 21 december 2021 wordt ingegaan op de drie lijnen van de verbeteragenda staatsexamen vo. De agenda richt zich op het werken aan de optimalisering van het staatsexamensysteem om te zorgen voor meer capaciteit, flexibiliteit, en een betere aansluiting bij de vso-doelgroep. In het najaar ontvangt uw Kamer een voortgangsrapportage voor de projecten onder de verbeteragenda maar hieronder ga ik alvast in op de lopende projecten.

- **Herkansingen voor deelcertificaatkandidaten**
Zoals hierboven toegelicht is het bieden van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten van het staatsexamen onderdeel van de verbeteragenda. Diverse van de hieronder beschreven projecten zijn voorwaardelijk aan het creëren van deze mogelijkheid. Het CvTE betreft bij het uitwerken van deze mogelijkheid ook de motie Westerveld⁷, waarin gevraagd wordt om herkansingen voor kandidaten die vanwege studie of beroep opgaan voor een certificaat.
- **Spreading van de mondelinge examens**
In dit project wordt onderzocht of het mogelijk is om de mondelinge college-examens te spreiden over het schooljaar waardoor er voor de

⁴ Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 505

⁵ Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 510

⁶ Mits het resultaat ten tijde van de diplomabeslissing in 2023 niet ouder is dan tien jaar conform de bestaande regelgeving.

⁷ Kamerstukken II 2019-20, 35300 VIII, nr. 192

kandidaten meerdere examenmomenten door het jaar ontstaan en er voor de organisatie minder piekdruk in de zomerperiode is.

- Inzet vso-docenten bij college-examens
Staatsexamens vo voert een onderzoeksproject uit met het doel om samen met vso scholen en vso docenten te bekijken hoe zij de afname van de college examens anders kunnen inrichten. Er worden nieuwe oplossingen gevonden om alle mondelinge examens jaarlijks af te kunnen blijven nemen en maatwerk te blijven bieden aan kandidaten die dat nodig hebben. In dit project werken vso docenten en staatsexamen-examinatoren samen bij het afnemen van de college examens.
- Inzicht in reeds behaalde resultaten
Dit project beoogt kandidaten eerder te informeren over hun resultaten waardoor zij zich beter voorbereiden en beschikbare examencapaciteit effectiever kan worden ingezet.
- Optimaliseren van de afname van college-examens
Onderzocht wordt of er naast de bestaande schriftelijke en mondelinge afnames ook andere afnamevormen van meerwaarde kunnen zijn voor kandidaten.
- Onderzoek terugtrekkingen vso-kandidaten
Een deel van de vso-kandidaten trekt zich kort voor de afname van het examen terug. In dit project worden de redenen hiervan onderzocht, evenals manieren om het aantal terugtrekkingen te verminderen zodat de beschikbare examencapaciteit beter kan worden benut.
- Informatievoorziening en scholing
Het CvTE wil examenkandidaten van begrijpelijke informatie voorzien. Ook voor examenjaar 2022 investeert het CvTE extra in de informatievoorziening aan en scholing over vso-scholen en kandidaten.
- Aanstelling en vergoeding examenbetrokkenen
Examenbetrokkenen (waaronder examinatoren en correctoren) zijn essentieel voor het gehele examensysteem, zonder hen kunnen er immers geen examens worden afgenomen of gecorrigeerd. Hier duidelijke afspraken bij tussen het CvTE en examenbetrokkenen over wat er over en weer van elkaar verwacht wordt. Zowel de aanstelling als de vergoedingen van examenbetrokkenen zullen worden beoordeeld in het licht van de taak waar staatsexamens vo voor staat.

Tot slot

Door op bovenstaande wijze uitvoering te geven aan beide moties blijft er ruimte in de uitvoering om volop in te zetten op de verbeteragenda staatsexamen. Hiermee gaan we de gehele staatsexamenorganisatie moderniseren en beter laten aansluiten op de behoeften van kandidaten. Tegelijkertijd kunnen we kandidaten compenseren voor zowel de lastige omstandigheden van de afgelopen jaren en het feit dat we deelcertificaatkandidaten op dit moment nog geen herkansingen kunnen bieden. Dekking voor de uitvoering van de moties is gereserveerd binnen de OCW-begroting.

Met de maatregelen die ik in deze brief aankondig verwacht ik voor staatsexamenkandidaten een passend pakket te hebben in 2023, onafhankelijk van eventuele ontwikkelingen in dit schooljaar. In het najaar zal ik hier echter nogmaals bij stilstaan en uw Kamer ook informeren over zowel de examenresultaten van 2022 als over eventuele maatregelen voor kandidaten uit het regulier onderwijs en vavo.

Onze referentie
33774534

De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

Dennis Wiersma

TER ONDERTEKENING

Aan: MPVO

Voortgezet Onderwijs

Van

5.1.2.e

T 5.1.2.e

Datum

20 september 2022

Referentie

34042247

Bijlagen

1. Kamerbrief (gewijzigde en schone versie)
2. Brief van het CvTE

nota

Kamerbrief - Uitvoering moties staatsexamen

Aanleiding

De concept Kamerbrief betreffende de uitvoering van diverse moties over het staatsexamen is naar aanleiding van uw opmerkingen aangepast en met vertegenwoordigers van de vso-sector besproken. Bijgaand treft u de gewijzigde brief aan, die nu klaar is voor de verzending aan de Tweede Kamer.

Geadviseerd besluit

Gaat u akkoord met het verzenden van bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer, inclusief de brief van het CvTE, nadat MINFIN hiermee heeft ingestemd?

Toelichting

Krachtenveld

Na uw akkoord zijn de hoofdlijnen van de Kamerbrief besproken met diverse organisaties uit de vso-sector (LBVSO, Sectorraad Gespecialiseerd Onderwijs/PO-raad en Ouders & Onderwijs). In algemene zin was er steun voor de in de brief aangekondigde maatregelen. Er werden een aantal aandachtspunten benoemd:

- Let goed op de communicatie over de maatregelen voor leerlingen en ouders.
- De PO-raad/Sectorraad GO gaf aan geen voorstander te zijn van de duimregeling, gezien de effecten op leerlingen en het onderwijs. Het zou goed zijn als hier een rapportage over komt, zodat we de effecten van de duimregeling kunnen zien.
- LBVSO had graag een uitgebreidere regeling gezien, met een duimregeling die doorloopt na 2023, voor kandidaten die in de coronaperiode één of meer vakken hebben gedaan. Er was bij LBVSO ook teleurstelling dat de herkansingen voor deelcertificaatkandidaten nog niet gerealiseerd worden. In de afgelopen jaren zijn er meermaals verwachtingen gewerkt dat dit op korte termijn geregeld zou worden.

Er is afgesproken een werkbezoek aan DUO/CvTE te organiseren, zodat de partijen meer inzicht kunnen krijgen in de huidige werkwijze en de uitdagingen waar het staatsexamen op dit moment mee kampt.

Financiële en juridische consequenties

Financiële consequenties

Met de IRF is op ambtelijk niveau, na veel overleg, overeenstemming bereikt over de dekking van de kosten die voortvloeien uit de maatregelen in deze brief en

over de timing van het versturen van deze brief. De discussie met de IRF zat met name op het budgetrecht van de Tweede Kamer, omdat er een mutatie bij VJN moet plaatsvinden t.a.v. de dekking. De IRF is nu akkoord maar wil hierover de Minister van Financiën informeren middels een nota. Naar verwachting zal zij op maandag 26 september a.s. haar reactie geven. De IRF heeft de minister van Financiën positief geadviseerd. Het verzoek is de brief niet voor die tijd te versturen aan de Tweede Kamer. De verwachte kosten voor de examenketen voor de uitvoering van de extra herkansing voor diplomakandidaten bedragen ca. € 3,5 mln. per jaar vanaf 2023. Deze kosten lopen tot het moment dat er een structurele oplossing is voor het bieden van herkansingen aan deelcertificaatkandidaten. Met het inzetten van de duimregeling zijn weinig tot geen aanvullende kosten gemoeid. De kosten zullen worden gedekt uit de 'regeling voorkomen onnodig zittenblijven' (lente- en zomerscholen). Op basis van de realisatie in 2021 en 2022 zal het subsidieplafond voor 2023 met minimaal €3,5 mln. verlaagd worden. Deze middelen kunnen dan worden ingezet voor de extra kosten rond de staatsexamens. Vanaf 2024 loopt de 'regeling voorkomen onnodig zittenblijven' af en betreft dit vrij inzetbare ruimte.

Datum

Juridische consequenties

De duimregeling en extra herkansing moeten juridisch worden geborgd. Het traject voor wijziging van de betreffende regelgeving zal direct na verzending van de Kamerbrief worden gestart. Bij deze wijziging zullen ook eventuele maatregelen voor leerlingen uit het regulier onderwijs in 2023 worden betrokken.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Voortgezet Onderwijs
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
34044531

Bijlagen

Datum

Betreft   Uitvoering moties staatsexamen

In mijn brief van 16 februari jl. over de toezeggingen gedaan bij het commissiedebat over examens in het voortgezet onderwijs heb ik uw Kamer toegezegd om u voor de zomer te informeren over de mogelijkheden om herkansingen te realiseren voor deelcertificaatkandidaten van het staatsexamen. Dit naar aanleiding van de motie Van Meenen c.s. over herkansingen voor deelcertificaatkandidaten in het vso.¹ In deze brief ga ik in op de uitkomsten van de analyse hiernaar, evenals op de motie Van Meenen c.s. inzake de duimregeling voor staatsexamenkandidaten in 2023.² Onderstaand pakket met maatregelen is besproken met vertegenwoordigers van leerlingen, ouders en scholen uit de vso-sector.

Herkansingen

Zoals ik in het debat van 26 januari aan uw Kamer heb toegezegd, heb ik mij de afgelopen periode tot het uiterste ingespannen om de uitvoering van beide moties mogelijk te maken. Om zeker te weten dat we het maximale realiseren voor kandidaten heeft de analyse en daarmee deze brief iets langer de tijd gevraagd dan voorzien.

Het doel van de motie Van Meenen c.s. is om deelcertificaatkandidaten middels een herkansing te compenseren voor de gevolgen van corona op hun onderwijs. Voor de zomer heeft het CvTE laten weten dat de uitvoering van deze motie echter grote druk op de examenketen zou betekenen omdat het aantal af te nemen staatsexamens fors zou toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Hiermee zouden onverantwoorde risico's voor de continuïteit van de examens ontstaan. Na een nadere analyse en goed overleg met de examenketen, het CvTE en DUO, heb ik daarom besloten om diplomakandidaten van het staatsexamen de komende jaren een extra herkansing te bieden en de komende jaren te werken aan een permanente oplossing voor herkansingen voor deelcertificaatkandidaten. Hiermee hebben deelcertificaatkandidaten in het examenjaar dat zij opgaan voor het diploma (en dus op dat moment diplomakandidaat worden) twee

---

¹ Kamerstukken II, 2020-21, 35570-VIII nr. 188

² Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 510

herkansingen in plaats van één herkansing³, in ieder geval tot aan het moment dat een permanente oplossing is gevonden. Het doel van de motie om kandidaten te compenseren voor de gevolgen van de coronapandemie bereiken we hiermee, zij het op een andere wijze dan in de motie beoogd. Door kandidaten op deze manier te compenseren beperken we het totaal aantal examenafnames (diplomakandidaten vormen iets minder dan de helft van de totale groep staatsexamenkandidaten) en zorgen we er daarmee ook voor dat er in de uitvoering ruimte overblijft om de acties uit de Verbeteragenda staatsexamen vo⁴ uit te voeren. Het zoeken naar een oplossing waarmee op een uitvoerbare wijze herkansingen voor deelcertificaatkandidaten geboden kunnen worden is onderdeel van deze agenda. Er wordt door de examenketen de komende tijd middels experimenten en onderzoeken in de examenpraktijk hard gewerkt aan het uitvoeren van de agenda en wordt hierbij prioriteit gegeven aan het vso. Verderop in deze brief ga ik nader in op wat dit concreet betekent.

Motie over staatsexamenkandidaten in 2023 recht geven op de duimregeling

Naast de toekomstige structurele herkansingsmogelijkheid voor deelcertificaatkandidaten wil ik de groep deelcertificaatkandidaten compenseren voor de uitdagingen waarmee zij geconfronteerd werden tijdens de coronajaren in de afronding van hun deelcertificaten. Ik bied deze groep kandidaten compensatie door uitvoering te geven aan de motie Van Meenen c.s. waarin de regering verzocht wordt staatsexamenkandidaten, inclusief vso-leerlingen, in 2023 recht te geven op de duimregeling, waarbij met terugwerkende kracht een duim gelegd kan worden op een resultaat uit 2020, 2021 of 2022, als zij op die manier hun diploma kunnen halen.⁵ Dit is onafhankelijk van besluitvorming over eventuele coronamaatregelen in 2023. Staatsexamenkandidaten komen in aanmerking voor deze regeling als zij een resultaat hebben behaald in 2020, 2021 of 2022 en dit resultaat betrekken bij de uitslagbepaling in 2023. Ze mogen in dat geval de resultaten van één vak, niet zijnde een kernvak, buiten beschouwing laten bij het bepalen van de uitslag, ook als dit een vak van voor 2020 of uit 2023 betreft.⁶

Verbeteragenda staatsexamen vo

In de brief van mijn ambtsvoorganger van 21 december 2021 wordt ingegaan op de drie lijnen van de verbeteragenda staatsexamen vo. De agenda richt zich op het werken aan de optimalisering van het staatsexamensysteem om te zorgen voor meer capaciteit, flexibiliteit, en een betere aansluiting bij de vso-doelgroep. In het najaar ontvangt uw Kamer een voortgangsrapportage voor de projecten onder de verbeteragenda maar hieronder ga ik alvast in op de lopende projecten. Zoals het CvTE beschrijft in bijgevoegde brief vraagt het uitvoeren van deze projecten en de in deze brief aangekondigde maatregelen het uiterste van de examenketen. Met het uitvoeren van de agenda is daarmee ook geen ruimte voor aanvullende beleidsveranderingen.

- Herkansingen voor deelcertificaatkandidaten
Zoals hierboven toegelicht is het bieden van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten van het staatsexamen onderdeel van de

---

³ Met herkansen wordt hier bedoeld: (van in dat examenjaar afgelegde vakken) maximaal alle onderdelen van twee vakken herkansen in plaats van de normale regeling van maximaal twee onderdelen van één of twee vakken.

⁴ Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 505

⁵ Kamerstukken II 2021-22, 31289, nr. 510

⁶ Mits het resultaat ten tijde van de diplomabeslissing in 2023 niet ouder is dan tien jaar conform de bestaande regelgeving.

verbeteragenda. Diverse van de hieronder beschreven projecten zijn voorwaardelijk aan het creëren van deze mogelijkheid. Het CvTE betreft bij het uitwerken van deze mogelijkheid ook de motie Westerveld⁷, waarin gevraagd wordt om herkansingen voor kandidaten die vanwege studie of beroep opgaan voor een certificaat.

- **Spreiding van de mondelinge examens**
In dit project wordt onderzocht of het mogelijk is om de mondelinge college-examens te spreiden over het schooljaar waardoor er voor de kandidaten meerdere examenmomenten door het jaar ontstaan en er voor de organisatie minder piekdruk in de zomerperiode is.
- **Inzet vso-docenten bij college-examens**
Staatsexamens voert een onderzoeksproject uit met het doel om samen met vso scholen en vso docenten te bekijken hoe zij de afname van de college examens anders kunnen inrichten. Er worden nieuwe oplossingen gevonden om alle mondelinge examens jaarlijks af te kunnen blijven nemen en maatwerk te blijven bieden aan kandidaten die dat nodig hebben. In dit project werken vso docenten en staatsexamen-examinatoren samen bij het afnemen van de college examens.
- **Inzicht in reeds behaalde resultaten**
Dit project beoogt kandidaten eerder te informeren over hun resultaten waardoor zij zich beter voorbereiden en beschikbare examencapaciteit effectiever kan worden ingezet.
- **Optimaliseren van de afname van college-examens**
Onderzocht wordt of er naast de bestaande schriftelijke en mondelinge afnames ook andere afnamevormen van meerwaarde kunnen zijn voor kandidaten.
- **Onderzoek terugtrekkingen vso-kandidaten**
Een deel van de vso-kandidaten trekt zich kort voor de afname van het examen terug. In dit project worden de redenen hiervan onderzocht, evenals manieren om het aantal terugtrekkingen te verminderen zodat de beschikbare examencapaciteit beter kan worden benut.
- **Informatievoorziening en scholing**
Het CvTE wil examenkandidaten van begrijpelijke informatie voorzien. Ook voor examenjaar 2022 investeert het CvTE extra in de informatievoorziening aan en scholing over vso-scholen en kandidaten.
- **Aanstelling en vergoeding examenbetrokkenen**
Examenbetrokkenen (waaronder examinatoren en correctoren) zijn essentieel voor het gehele examensysteem, zonder hen kunnen er immers geen examens worden afgenomen of gecorrigeerd. Hierbij horen duidelijke afspraken tussen het CvTE en examenbetrokkenen over wat er over en weer van elkaar verwacht wordt. Zowel de aanstelling als de vergoedingen van examenbetrokkenen zullen worden beoordeeld in het licht van de taak waar staatsexamens vo voor staat.

Tot slot

Door op bovenstaande wijze uitvoering te geven aan beide moties blijft er ruimte in de uitvoering om volop in te zetten op de verbeteragenda staatsexamen. Hiermee gaan we de gehele staatsexamenorganisatie moderniseren en beter laten aansluiten op de behoeften van kandidaten. Tegelijkertijd kunnen we kandidaten compenseren voor zowel de lastige omstandigheden van de afgelopen jaren en het feit dat we deelcertificaatkandidaten op dit moment nog geen herkansingen

---

⁷ Kamerstukken II 2019-20, 35300 VIII, nr. 192

kunnen bieden. Ik zal in de komende periode zorgen voor goede communicatie aan leerlingen, kandidaten, ouders en vso-scholen over deze maatregelen. Dekking voor de uitvoering van de moties is gereserveerd binnen de OCW-begroting.

Onze referentie
34044531

Met de maatregelen die ik in deze brief aankondig verwacht ik voor staatsexamenkandidaten een passend pakket te hebben in 2023, onafhankelijk van eventuele ontwikkelingen in dit schooljaar. In het najaar zal ik hier echter nogmaals bij stilstaan en uw Kamer ook informeren over zowel de examenresultaten van 2022 als over eventuele maatregelen voor kandidaten uit het regulier onderwijs en vavo.

De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

Dennis Wiersma

> Retouradres Postbus 315 3500 AH Utrecht

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

1. MPVO
2. DG PV
3. VO

Ministerie van OCW	
Zaaknr.	
Datum reg.	29 AUG. 2022
:nr.	
Directie	VO

Datum 26 augustus 2022
Betreft Voorstel realisatie herkansingen deelcertificaatkandidaten
Staatsexamens VO

Bureau van het CvTE
Muntstraat 7
3512 ET Utrecht
Postbus 315
3500 AH Utrecht
Nederland
www.cvte.nl

Contactpersoon
dr. Marc Spierings
secretaris-directeur
5.1.2.e
5.1.2.e@cvte.nl

Onze referentie
CvTE-22.00909

Bijlagen

Geachte heer Wiersma,

In deze brief zet ik u naar aanleiding van de uitkomst van analyses van de uitvoerbaarheid van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten van Staatsexamens VO uit het vso in 2023 een alternatief voorstel uiteen van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) om structurele herkansingen voor deelcertificaatkandidaten van Staatsexamens VO in te voeren binnen een meerjarige termijn. Daarbij doe ik een voorstel om deelcertificaatkandidaten tegemoet te komen tot het moment dat de herkansingen zijn gerealiseerd.

Deze brief raakt de uitvoering van de moties Westerveld c.s. (Kamerstuk 35500-VIII, nr. 192) over het verkennen van mogelijkheden tot herkansing voor deelcertificaatkandidaten vanwege beroep en/of opleiding en de motie Van Meenen c.s. (Kamerstukken II, 35570-VIII, nr.188), over herkansingen voor deelcertificaatkandidaten uit het vso en vavo in 2022 en 2023.

Uitkomsten analyses: snelle invoering herkansingen nadelig voor kandidaat
De (rechts)zekerheid van alle kandidaten van Staatsexamens VO is niet gebaat bij een snelle invoering van herkansingsmogelijkheden voor deelcertificaatkandidaten, meldde het CvTE aan uw ambtsvoorganger per brief van 10 december 2021. De arbeidsmarktkrapte maakt het jaarlijks al een worsteling om de reguliere examens te bemensen. Nog meer examens moeten bemensen betekent vrijwel zeker dat die extra examens niet of nauwelijks kunnen doorgaan. Snelle invoering van de herkansingen zou waarschijnlijk ook leiden tot fouten in de gegevensverwerking en uitslagbepaling, omdat deze processen grotendeels nog handmatig zijn en niet eerder zijn geautomatiseerd dan in 2025. Gelet op het risico dat snelle invoering zou leiden tot destabilisatie van geheel Staatsexamens VO en daarmee tot problemen voor alle kandidaten, stelden we voor de herkansingen te realiseren als onderdeel van de meerjarige Verbeteragenda Staatsexamens VO zoals beschreven in de Kamerbrief van 17 december 2021.

Aanvullende analyses op uw verzoek van mogelijkheden voor het alsnog realiseren van herkansingen in 2023 gaven verder inzicht in de randvoorwaarden en risico's die daarmee samenhangen. Het College stuurde u daarover een brief op 17 juni 2022 en gaf aan dat realisatie van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten in 2023 mogelijk zou zijn:

1. Vóór 1 november 2023, onder strikte condities, met nadrukkelijke risico's, waaronder de kans dat niet alle vso-deelcertificaatkandidaten vóór die datum een herkansing kunnen doen;
2. Binnen de kaders van de Verbeteragenda Staatsexamens VO, waardoor alle deelcertificaatkandidaten kunnen herkansen binnen een termijn van enkele jaren.

Bureau CvTE

Datum
26 augustus 2022

Onze referentie
CvTE-22.00909

Volledigheidshalve citeer ik de volledige toelichting op beide opties uit onze brief van 17 juni jl.

[Begin citaat brief CvTE 17 juni 2022:]

Optie 1. Herkansingen vóór 1 november 2023

De motie vraagt om herkansingen voor vso- en vavo-deelcertificaatkandidaten van Staatsexamens VO. Examinering van vavo-kandidaten vindt plaats op de mbo-instellingen die het vavo verzorgen en valt daardoor buiten deze verkenning. Binnen deze optie zijn alle herkansingen van vso-kandidaten afgenomen vóór 1 september 2023, alleen hun mondelinge herkansingen lopen door tot 1 november. Deze spreiding is nodig om de kans te vergroten op het realiseren van de vereiste capaciteit.

Verscheidene randvoorwaarden zijn van toepassing om de gevraagde herkansingen voor 1 november 2023 te realiseren:

1. Het besluit tot uitvoering van deze optie moet vóór 1 augustus 2022 vallen om alle processen binnen DUO tijdig op te kunnen starten;
2. Herkansingen voor deelcertificaatkandidaten geldt als topprioriteit, er is geen ruimte over voor andere beleidsonderwerpen. Naast de uitvoering van deze optie resteert tot 2024 nauwelijks ruimte voor de uitvoering van de Verbeteragenda Staatsexamens VO zoals toegelicht in de Kamerbrief van 17 december jl. Dit betekent dat met raden, scholen en belangenorganisaties ontwikkelde ideeën voor verbeteringen binnen Staatsexamens VO in brede zin niet kunnen worden doorgevoerd en dat de doorontwikkeling van maatwerk in het vso, de spreiding van examens over het jaar, het versnellen van het proces 'van examen tot cijfer' en structurele herkansingen voor alle deelcertificaatkandidaten ten minste een jaar vertraging oplopen. DUO heeft geen ruimte over voor het oppakken van nieuwe beleidsinitiatieven op het gebied van examens. Het moderniseren van de verouderde examensystemen die DUO gebruikt voor Staatsexamens VO loopt eveneens een jaar vertraging op, waardoor de continuïteitrisico's op bestaande dienstverlening voortduren en het risico op storingen en fouten toeneemt;
3. Tijdige aanpassing van de relevante regelingen voor een gedegen juridische basis;
4. Afdoende examens, examenlocaties en examenbetrokkenen (over het laatste hieronder meer);
5. Financiële dekking voor alle kosten die samenhangen met de voorbereiding en uitvoering van deze optie. Deze bedragen circa € 10 miljoen, een precieze begroting volgt.
6. Glasheldere, tijdige communicatie aan alle betrokkenen.

Ontijdige of onvolledige invulling van deze randvoorwaarden trekt een zware wissel op de uitvoerbaarheid van optie 1 of maakt deze onmogelijk; de keuze voor deze optie brengt de expliciete aanvaarding van de genoemde randvoorwaarden en ermee samenhangende risico's met zich mee. Wordt deze optie verkozen, dan zullen het CvTE en DUO zich tot het uiterste inspannen om hem uit te voeren. Niet alles is echter maakbaar. De huidige arbeidsmarkt maakt het werven van de voor deze optie nodige nieuwe medewerkers bijvoorbeeld ongewis en daarmee een reëel risico. Ook ontstaat een vergrote kans op fouten door de grote druk op de staatsexamenorganisatie die de uitvoering van optie 1 met zich meebrengt. De randvoorwaarde 'afdoende examenbetrokkenen' verdient in dit opzicht een nadere toelichting.

Afdoende examenbetrokkenen: geen garantie

Er zijn geen ervaringen met aantallen herkansende deelcertificaatkandidaten. Van diplomakandidaten is bekend dat zo'n 40% herkanst. Van de 2.150 vso-deelcertificaatkandidaten zouden er dus zo'n 860 kunnen herkansen. Dit leidt tot maximaal 3.225 herkansingen als de helft van de kandidaten één vak herkanst en de andere helft twee vakken. De hiervoor vereiste capaciteit aan examenbetrokkenen (examinatoren, surveillanten, voorzitters, secretarissen) is 2.370 mensdagen. Het precieze aantal benodigde examenbetrokkenen is afhankelijk van hun beschikbaarheid, het aantal te bemensen locaties en het aantal vakken. Het zou dus kunnen gaan om de werving van zowel 250 als van 1.500 extra examenbetrokkenen.

Tijdige werving van examenbetrokkenen houdt momenteel niet in dat deze ook daadwerkelijk beschikbaar zijn. Veel examenbetrokkenen trekken zich terug om diverse redenen, soms op het laatste moment. Het CvTE wil (dit is ook zo opgenomen in de verbeteragenda) koersen op 'afpraak is afspraak', deze afspraken beter vastleggen en binnen deze afspraken een vaste kern en een flexibele schil van afdoende examenbetrokkenen realiseren. Dit zou in het najaar van 2022 gereed moeten zijn, tegelijk met aanpassingen in de beloningsstructuur van Staatsexamens VO. Het eerste zicht op de toereikendheid van het aantal examenbetrokkenen ontstaat op 1 maart 2023, als duidelijk is hoeveel vso-deelcertificaatkandidaten zich hebben opgegeven. Of van dit aantal er uiteindelijk ook echt 860 willen herkansen, is pas definitief duidelijk kort voor de herkansingen aanvangen, dus begin augustus 2023. Uiteindelijk kunnen minder kandidaten zich opgeven, of juist méér, bijvoorbeeld doordat het bieden van herkansingsmogelijkheden tot meer aanmeldingen leidt voor Staatsexamens VO.

Zoals het College aan uw ambtsvoorganger schreef in zijn brief van 10 december 2021 (die als bijlage bij de Kamerbrief van 17 december 2021 is gevoegd) opereert Staatsexamens VO onder omstandigheden van een lerarentekort (veel examinatoren geven les) binnen een krappe arbeidsmarkt. Het succesvol bemensen van de reguliere Staatsexamens VO is al nauwelijks te garanderen, laat staan het aantrekken van honderden, wellicht meer dan duizend extra krachten. De maatregelen die het CvTE wil treffen om capaciteit te waarborgen zijn nieuw en onbewezen. Hoewel het College bereid is zich tot het uiterste in te spannen om vso-deelcertificaatkandidaten een herkansing te bieden, kan het daarvoor op voorhand echter geen volledige zekerheid bieden.

Voor de vso-deelcertificaatkandidaten die op 1 november 2023 nog geen gebruik hebben kunnen maken van hun herkansingsmogelijkheid, zal het College een uitwijkmogelijkheid zoeken. Of hiermee het belang van de kandidaten gediend is, zal ongetwijfeld per individuele kandidaat verschillen.

Kanttekeningen bij optie 1

Met deze optie voert het College een motie uit die zich wel richt op vso-deelcertificaatkandidaten, maar niet op de overige ongeveer 1.600 deelcertificaatkandidaten. Naar overtuiging van het College kan ieder onderscheid tussen kandidaten alleen op oneigenlijke gronden rusten. Het College sprak daarom in zijn al eerder genoemde brief van 10 december jl. de voorkeur uit voor optie 2, waarover hierna meer. Naast deze principiële kanttekening is echter ook denkbaar dat niet-vso-deelcertificaatkandidaten bezwaar zullen maken tegen het feit dat zij géén herkansingsmogelijkheid krijgen. Dergelijke bezwaren kunnen een aanzienlijke last leggen op zowel die kandidaten als op de werkorganisatie van Staatsexamens VO.

Optie 2. Alle deelcertificaatkandidaten kunnen binnen enkele jaren herkansen

In zijn brief van 10 december jl. sprak het College zijn voorkeur uit voor geleidelijke invoering van herkansingen voor alle deelcertificaatkandidaten binnen de kaders van de Verbeteragenda Staatsexamens VO. De voordelen van deze optie zijn:

1. Geleidelijker en daarmee verantwoord invoering van verbeteringen in Staatsexamens VO (rechtszekerheid kandidaten Staatsexamens VO blijft

Bureau CvTE

Datum
26 augustus 2022

Onze referentie
CvTE-22.00909

- gewaarborgd, nieuwe ontwikkelingen tijdig afgestemd met het scholenveld, systemen grondig getest voor ingebruikname, personeelsbestand uitgebreid en op vereist kennisniveau binnen redelijke termijn waardoor de druk op de staatsexamenorganisatie niet onevenredig toeneemt en de kans op fouten binnen de marges blijft);
2. Meer ruimte bij DUO voor nieuwe beleidsinitiatieven in 2023;
  3. Vervanging van verouderde systemen Staatsexamens VO bij DUO raakt niet vertraagd en is gereed voor het kritieke jaar 2025, waarin het oude platform effectief ophoudt te bestaan.

Bureau CvTE

Datum
26 augustus 2022

Onze referentie
CvTE-22.00909

Het nadeel van deze optie is dat op dit moment nog onduidelijk is, wanneer precies herkansingen voor alle deelcertificaatkandidaten mogelijk zijn. Dit in kaart brengen vraagt om een nadere analyse van de (ontwikkeling van de) systemen die tot op heden nog niet mogelijk was doordat alle aandacht uitging naar het analyseren van optie 1. Gevolg hiervan was tevens, dat de uitvoering van de Verbeteragenda Staatsexamens VO in de eerste helft van 2022 weinig voortgang heeft gekend.

Tot besluit

Hoewel optie 2 om de hierboven genoemde voordelen zijn voorkeur geniet, is het College ervan overtuigd met optie 1 een realistische beschrijving van een onder condities uitvoerbaar scenario te hebben gegeven. Het College verneemt graag uw voorkeur in dezen.

[Einde citaat brief CvTE 17 juni 2022]

Alternatief voorstel CvTE

Hoewel bij besluitvorming vóór 1 augustus 2022 dus gestart kon worden met de voorbereiding van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten uit het vso in 2023, konden wij daarbij geen garantie geven voor een succesvolle uitvoering – óók niet als de mondelinge herkansingen zouden doorlopen tot 1 november 2023. Door deze risico's bleef de vraag staan in hoeverre kandidaten gebaat zouden zijn bij snelle invoering. Zeker was wel dat kandidaten langs deze weg pas op een later moment de vruchten zouden plukken van de uitvoering van de verbeteragenda, die net als alle overige beleidsinitiatieven stil zou komen liggen als realisatie van de herkansingen voorrang kreeg. Gelet op de onzekere uitkomst van de uitvoering van optie 1 doet het CvTE u onderstaand een alternatief voorstel teneinde uitvoering te geven aan de moties zonder daarbij grote risico's te lopen inbreuk te doen op de belangen van de kandidaat.

Alternatief voorstel

Aansluitend op de brief van 17 juni met de uitkomsten van de gevraagde analyses doet het CvTE u namens de examenketen een voorstel om 1) de verbeteragenda uit te voeren, daarbinnen de gevraagde herkansingen te realiseren en 2) deelcertificaatkandidaten te compenseren tot zij regulier gebruik kunnen maken van een herkansingsmogelijkheid. Dit voorstel, hierna beschreven, waarborgt de (rechts)zekerheid van kandidaten van Staatsexamens VO gedurende de uitvoering en sluit aan bij voornoemde moties.

1. Uitvoering Verbeteragenda Staatsexamens VO, perspectief voor de kandidaat

De verbeteragenda richt zich op het onderzoeken en zo mogelijk realiseren van de volgende verbeteringen voor de kandidaat:

- Structurele herkansingsmogelijkheden voor deelcertificaatkandidaten;
- Spreiding van de mondelinge college-examens door het jaar, waardoor kandidaten ook buiten de zomerperiode examen kunnen doen;
- Het aanbieden van andere, passende examenvormen voor het schriftelijke of mondelinge college-examen;
- Inzicht in behaalde resultaten, waardoor kandidaten zich beter kunnen voorbereiden;

- Voortzetting van het verstrekken van extra informatie over de examens voor vso-kandidaten en hun scholen en scholing hierover zodat iedereen weet waar hij aan toe is;
- Meer inzet van vso-scholen en vso-docenten bij Staatsexamens VO om het nodige maatwerk te kunnen blijven realiseren.

Bureau CvTE

Datum
26 augustus 2022

Onze referentie
CvTE-22.00909

De ruimte voor het realiseren van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten neemt toe met de mogelijke spreiding van mondelinge college-examens door het jaar heen. Op deze manier kan de piekbelasting in de zomerperiode afnemen. Daarnaast onderzoekt het CvTE hoe docenten uit het vso meer kunnen worden ingezet bij de examens zonder daarbij afbreuk te doen aan de kwaliteit van de examens. Het afgelopen jaar hebben we daar de eerste ervaringen al mee opgedaan. Tot slot bezien we hoe te voorkomen dat kandidaten niet komen opdagen voor examens of zich op het laatste moment terugtrekken. De examencapaciteit is dan doeltreffender in te zetten. Om die capaciteit op niveau te houden, effectief in te kunnen zetten en mogelijk verder uit te breiden, vindt onderzoek plaats naar de aanstelling en bezoldiging van examenbetrokkenen. Terwijl deze onderzoeken lopen, gaat bij DUO ook de optimalisatie en automatisering van de examenprocessen door, wat onder andere ten goede komt aan het inzicht in en de flexibiliteit van het planningsproces. Optimale inzet van de beschikbare examencapaciteit behoort hiermee tot de mogelijkheden, wat uiteindelijk waarschijnlijk leidt tot méér capaciteit en dus potentieel méér af te nemen examens.

2. Tegemoetkoming kandidaten tot aan invoering van herkansingen deelcertificaten

Zoals uit de opsomming van projecten binnen de verbeteragenda blijkt, voert het CvTE de agenda uit ten behoeve van alle kandidaten van Staatsexamens VO, maar met bijzondere nadruk op de vso-kandidaat. We zijn daartoe onder meer in staat dankzij de kennis en kunde en nauwe betrokkenheid van het vso-veld. Het realiseren van herkansingen voor deelcertificaatkandidaten maakt deel uit van de agenda. Wij geven daarmee uitvoering aan de hiervoor genoemde moties Westerveld en Van Meenen op dit onderwerp, zij het noodgedwongen op een later moment dan de moties beoogden. Om deelcertificaatkandidaten tegemoet te komen voor deze late invoering, stelt het CvTE voor om tot het moment dat de herkansingen structureel zijn gerealiseerd alle deelcertificaatkandidaten zodra zij opgaan voor hun diploma (en dus diplomakandidaat zijn) recht te geven op een herkansing die bestaat uit maximaal alle onderdelen van twee vakken (normaal zijn dit twee onderdelen van één vak) waarin dat jaar examen is gedaan, mits de kandidaat in eerste instantie niet is geslaagd en door de herkansing nog wel kan slagen.

Tot slot

Het CvTE, en daarmee de examenketen, wil met bovenstaand voorstel bijdragen aan het waarborgen en versterken van de positie van de kandidaten van Staatsexamens VO. Ik merk hierbij op dat de uitvoering van dit voorstel substantiële inzet vraagt van de partners in de examenketen en daardoor nauwelijks nog ruimte laat voor het realiseren van andere ontwikkelingen.

Ik zie met belangstelling uit naar uw reactie en ben als steeds graag tot toelichting bereid.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

drs. P.J.J. Hendrikse
voorzitter